

18. 4. 2017

Veźměte, prosĭme, na vědomĭ, Źe text ělĀnku odpovĭdĀ platně prĀvnĭ ũpravě ke dni publikace.

PřihlĀška kapitalizovanĚch budoucĭch smluvnĭch ũrokŭ do insolveněnĭho řĭzenĭ

OtĀzku, zda věřitelě majĭ moŹnost přihlĀsit do insolveněnĭho řĭzenĭ kapitalizovaně ũroky za celou smluvenou dobu trvĀnĭ pŭjěcky nebo ũvěru přesahujĭcĭ dobu po rozhodnutĭ o ũpadku, řěšil na sklonku loňskěho roku Nejvyššĭ soud, přĭčemŹ věřĭme, Źe rozhodnutĭm Nejvyššĭho soudu došlo ke sjednocenĭ dosud rozporně rozhodovacĭ praxe jak prvoinstaněnĭch insolveněnĭch soudŭ, tak nejednotně praxe Vrchnĭch soudŭ v Praze a v Olomouci. Předmětem tohoto ělĀnku je vysvětlenĭ problematiky kapitalizace ũroku ve vztahu k insolveněnĭmu řĭzenĭ a předevsĭm komentĀř rozsudku Nejvyššĭho soudu sp. zn. 29 ICdo 88/2014 ze dne 22. 12. 2016 (dĀle takě jen „Komentovaně rozhodnutĭ“).

Kapitalizacĭ ũrokŭ se obecně rozumĭ proces, kdy se sjednaně ũroky stĀvajĭ souěastĭ jistiny pohledĀvky (typicky na zĀkladě dohody smluvnĭch stran) a sjednaně ũroky tak jsou přĭcĭtĀny k jistině coby civilnĭ plody peněz (fructus civiles). S tĭm bĭvĀ spojeno prĀvo věřitele poŹadovat, aby dluŹnĭk pro přĭpad prodlenĭ s placenĭm takto zvyšěně jistiny platil buď sjednanou, nebo zĀkonem stanovenou sazbu ũroku z prodlenĭ. Samotnĭ institut kapitalizace ũrokŭ do jistiny nenĭ v praxi spornĭ a tuto moŹnost přĭpouštĭ i - v těto zĀkladnĭ otĀzce jĭŹ delšĭ ěas ustĀlenĀ - judikatura Nejvyššĭho soudu, kterĀ se opĭrĀ např. o rozsudek velkěho senĀtu obchodnĭho kolegia Nejvyššĭho soudu sp. zn. 35 Odo 101/2002 ze dne 24. 3. 2004, uveřejněnĭ pod ěĭslem 5/2006 ve Sbĭrce soudnĭch rozhodnutĭ a stanovisek.

Vztah kapitalizace ũrokŭ a insolveněnĭho zĀkona

Jakkoliv nenĭ obecnĀ otĀzka přĭпустnosti kapitalizace spornĀ, L. VidoviěovĀ[1] ve svěm ělĀnku sprĀvně upozornĭla, Źe problěm s kapitalizacĭ ũrokŭ v praxi insolveněnĭch soudŭ nastĀval v přĭpadech smluvnĭch ujednĀnĭ, kterĀ řešĭ nĀpravu dluŹnĭkova porušenĭ smluvnĭch povinnostĭ (typicky neplacenĭ dohodnutĭch splĀtek), tj. zejm. v přĭpadě tzv. akcelerace ũvěru ěi pŭjěcky, kdy dochĀzĭ ke kapitalizaci dohodnutĭch ũrokŭ i za budoucĭ období, tj. za období pŭvodně sjednaně doby splatnosti. Dŭvodem nejasnostĭ bylo ust. § 170 InsZ pĭsm. a), podle kterěho se v insolveněnĭm řĭzenĭ neuspokojujĭ ŹĀdnĭm ze zpŭsobŭ řešenĭ ũpadku ũroky, ũroky z prodlenĭ a poplatky z prodlenĭ z pohledĀvek přĭhlĀšenĭch věřitelŭ, vzniklĭch přede rozhodnutĭm o ũpadku, pokud přĭrostly aŹ v době po tomto rozhodnutĭ.

Jak argumentoval dovolatel (v řĭzenĭ přede vydĀnĭm Komentovaněho rozhodnutĭ) s odkazem na odbornou literaturu[2], tak smluvnĭ akcelerace zĀvazkŭ v dŭsledku kvalifikovaněho porušenĭ povinnosti dluŹnĭka (tj. napřĭklad v dŭsledku zahĀjenĭ insolveněnĭho ěi jiněho řĭzenĭ s podobnĭmi ekonomickĭmi ũinky), je u ũvěrovĭch smluv a smluv o pŭjěce zcela standardnĭm a v podstatě

očekávaným ujednáním. Předčasná splatnost je v některých případech upravena dokonce přímo insolvenčním zákonem, když např. podle § 250 InsZ se nesplacené pohledávky prohlášením konkursu považují za splatné. Souhlasíme s dovolatelem, že úpadek představuje z hlediska smluvního vztahu nepříznivý jev zapříčiněný dlužníkem, proto by zákonná ustanovení upravující omezení věřitelských práv měla být vykládána restriktivně. Vyloučení možnosti přihlásit kapitalizované příslušenství by tak představovalo neproporciální znevýhodnění pohledávek vzniklých z poskytnutí peněžních prostředků (ať už jde o úvěr nebo o půjčku) oproti pohledávkám jiným.

Rozdílné názory Vrchního soudu v Praze a Vrchního soudu v Olomouci

Vrchní soud v Praze k otázce přihlášení akcelerovaných (a zároveň obratem kapitalizovaných) úroků zaujal již před vydáním Komentovaného rozhodnutí kladné stanovisko s tím, že okolnost, že se před prohlášením úpadku stal splatný celý dluh včetně úroků, není v rozporu s ustanovením § 170 písm. a) InsZ. Vrchní soud v Praze uzavřel[3], že v takovémto případě nepřirostly úroky po rozhodnutí o úpadku, nýbrž už v okamžiku zesplatnění celé půjčky, byť se podle původní dohody stran a podle původního splátkového kalendáře jedná o úroky za „budoucí období“. Podle Vrchního soudu v Praze jsou úroky cenou poskytnutých peněz, kterou v případě řádného splácení dluhu ve splátkách zaplatí dlužník věřiteli postupně a v případě prodlení se splácením nastupuje tato povinnost najednou.[4]

Naopak Vrchní soud v Olomouci při výkladu ust. § 170 písm. a) InsZ zastával opačnou pozici arazil protichůdný právní názor, to vše za použití argumentu, že u úroků jakožto „plodů peněz“ smyslem a účelem ustanovení § 170 písm. a) InsZ je, aby byly v rámci insolvenčního řízení uspokojovány pouze ty části úroků, které se vážou k období před rozhodnutím o úpadku a ty části úroků, které se vážou k období až po rozhodnutí o úpadku, aby v insolvenčním řízení uspokojovány nebyly. Vrchní soud v Olomouci ve svém rozsudku č.j. 12 VSOL 24/2011-48 ze dne 28. 2. 2012 výslovně uvedl: „*S ohledem na dohodu žalovaného s dlužnicí v rámci smlouvy o půjčce a notářského zápisu se stala celá dlužná částka představující jistinu a úroky splatná již před rozhodnutím o úpadku, tato skutečnost však nic nemění na závěru, že tato částka zahrnuje i úrok vázající se až k době po rozhodnutí o úpadku a takový úrok nemůže být v insolvenčním řízení dle ustanovení § 170 písm. a) InsZ uspokojen.*“

V řízení, které předcházelo vydání Komentovaného rozhodnutí, byl odvolacím soudem právě Vrchní soud v Olomouci, který zopakoval svůj výše citovaný právní názor o smyslu a účelu ust. § 170 písm. a) InsZ a uzavřel, že kapitalizované úroky za dobu po rozhodnutí o úpadku uspokojit v insolvenčním řízení nelze. Dovolatel svoji polemiku s právním závěrem Vrchního soudu v Olomouci vystavěl především na tvrzení, že jeho pohledávka se ani zčásti nevztahuje k době po rozhodnutí o úpadku. Právo na úhradu kapitalizovaných úroků v celém rozsahu totiž vzniklo (tj. úroky přirostly k jistině a staly se splatnými na základě kvalifikovaného prodlení žalovaného s úhradou splátky) již před rozhodnutím o úpadku. Prostor pro aplikaci ustanovení § 170 písm. a) InsZ tak podle dovolatele vůbec nebyl dán.

Právní názor Nejvyššího soudu

Nejvyšší soud se svým rozsudkem sp. zn. 29 ICdo 88/2014 ze dne 22. 12. 2016 přiklonil k právnímu názoru Vrchního soudu v Praze s odůvodněním dávajícím za pravdu dovolateli: „*celá jistina nesplacené části pohledávky dovolatele ze smlouvy o půjčce [...] se stala splatnou před rozhodnutím o úpadku dlužníka (před 18. červnem 2012), takže nejde ani o případ předjímaný ustanovením § 170 písm. a/ o. s. ř. [...] A ještě jinak řečeno, od 9. dubna 2011 již nelze hovořit o (smluvených) úrocích, jež by mohly přirůst k nesplacené jistině pohledávky ze smlouvy o půjčce (a jako takové by byly vyloučeny z uspokojení v insolvenčním řízení podle § 170 písm. a/ insolvenčního zákona, nýbrž (pouze) o nesplacené jistině pohledávky ze smlouvy o půjčce, s jejíž úhradou je dlužník v prodlení od 10. dubna 2011.*“

S právním názorem Nejvyššího soudu souhlasíme a podle našeho názoru lze (shodně s Nejvyšším soudem) shrnout tuto problematiku tak, že, tam, kde se před rozhodnutím o úpadku dlužníka stala např. pro prodlení dlužníka s hrazením dohodnutých splátek úvěru (splátek půjčky) splatnou celá dosud neuhrazená část úvěru (půjčky) i s dohodnutými úroky z úvěru (z půjčky) za celou dobu, po kterou měl být úvěr (půjčka) splácen a takto kapitalizovaný úrok se stal součástí nesplacené jistiny, není na místě aplikace ustanovení § 170 písm. a) InsZ. Ke dni rozhodnutí o úpadku zde již totiž nejsou žádné „úroky“, jež by po tomto rozhodnutí ještě mohly přirůst k jistině pohledávky jako její příslušenství.

Závěr a hodnocení rozhodnutí

Jsme rádi, že po několika člancích hodnotících judikaturu Nejvyššího soudu přinejmenším jako diskutabilní, můžeme s Komentovaným rozhodnutím vyslovit souhlas. V Komentovaném rozhodnutí představené právní závěry jsou podle našeho názoru nejen správné, ale i řádně odůvodněné. Souhlasíme rovněž s dovolatelem v jeho (částečně nepravní) úvaze o tom, že úroky nejsou ve své podstatě ekonomicky ničím jiným než marží, kterou si věřitel počítá za poskytnutí peněžních prostředků dlužníkovi a takového dlužníka, který se dostal do úpadku, nelze chránit způsobem, jenž by favorizoval nesplácení dluhu, proti situaci, kdy bude splácet dluh řádně po celou sjednanou dobu, tím spíše, pokud si s věřitelem kapitalizaci úroku ujednal.

Věřitelům poskytujícím úvěry či půjčky lze v tomto směru doporučit precizní úpravu jejich smluvní dokumentace v tom smyslu, aby v případě porušení povinnosti jejich dlužníka anebo v případě výskytu kvalifikované okolnosti na straně dlužníka (např. zahájení insolvenčního řízení) byla co největší část jejich „budoucího příslušenství“ kapitalizována, a to ještě před rozhodnutím o úpadku dlužníka.

JUDr. Aleš Hradil,
advokátní koncipient

Mgr. David Urbanec,
advokát a partner

Palác Archa
Na Poříčí 1046/24
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 774 000
Fax: +420 221 774 555
e-mail: office@dunovska.cz

[1] Vidovičová, L.: Kapitalizace úroků a insolvenční řízení - otázka přirůstání úroků ve světle rozhodovací praxe vrchních soudů. Dostupné na www.epravo.cz pod ID: 102033

[2] Richter, T.: Insolvenční právo, Wolters Kluver, 2008, str. 235.

[3] Rozhodnutí VS v Praze č. j. 104 VSPH 397/2014-105 ze dne 8. 12. 2014

[4] Podobně L. Vidovičová, op. cit.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva - právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti - jaké přinesla změny?](#)